Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

6 март 2025 година*

„Преюдициално запитване — Сближаване на законодателствата — Интелектуална собственост — Авторско право и сродни права — Артисти изпълнители, назначени с акт за назначаване — Отстъпване на сродни права чрез подзаконов акт — Директива 2001/29/ЕО — Член 2, буква б) и член 3, параграф 2 — Права на възпроизвеждане и на предоставяне на публично разположение — Директива 2006/115/ЕО — Членове 7—9 — Права на записване, на излъчване, на публично съобщаване и на разпространение — Директива (ЕС) 2019/790 — Членове 18—23 — Справедливо възнаграждение по договорите за използване — Член 26 — Прилагане във времето — Понятията „сключени актове“ и „придобити права“

По дело C-575/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Conseil d'État (Държавен съвет, Белгия) с акт от 31 август 2023 г., постъпил в Съда на 15 септември 2023 г., в рамките на производство по дело

FT,

AL,

ON

срещу

État belge,

при участието на:

Orchestre national de Belgique (ONB)

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: K. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функцията на председател на първи състав, T. von Danwitz, заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на съдия от първи състав, A. Kumin, I. Ziemele (докладчик) и O. Spineanu-Matei, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

* Език на производството: френски.

секретар: M. Siekierzyńska, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 20 юни 2024 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за FT, AL и ON, от S. Capiau, адвокат,

– за Orchestre national de Belgique (ONB), от C. Bernard, M. Buydens и D. Lagasse, адвокати,

– за белгийското правителство, от S. Baeyens, P. Cottin и C. Pochet, в качеството на представители, подпомагани от R. Fonteyn и A. Joachimowicz, адвокати,

– за Европейската комисия, от C. Auvret и J. Samnadda, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 24 октомври 2024 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на членове 18—23 и член 26, параграф 2 от Директива (ЕС) 2019/790 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 година относно авторското право и сродните му права в цифровия единен пазар и за изменение на директиви 96/9/ЕО и 2001/29/ЕО (ОВ L 130, 2019 г., стр. 92).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между FT, AL и ON, музиканти, назначени с акт за назначаване от Orchestre national de Belgique (ONB) (Национален оркестър на Белгия), от една страна, и État belge (белгийската държава), от друга страна, относно законосъобразността на Arrêté royal relatif aux droits voisins du personnel artistique de l'Orchestre national de Belgique (Кралско постановление относно сродните права на творческия персонал на Националния оркестър на Белгия) от 1 юни 2021 г. (Moniteur belge от 4 юни 2021 г., стр. 56936, наричано по-нататък „кралското постановление от 1 юни 2021 г.“).

Правна уредба

Международното право

Римската конвенция

3 Международната конвенция за закрила на артистите изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации е съставена в Рим на 26 октомври 1961 г. (наричана по-нататък „Римската конвенция“).

4 Европейският съюз не е страна по тази конвенция. Всички негови държави членки обаче, с изключение на Република Малта, са.

5 Член 7 от посочената конвенция, който се отнася до минималната закрила на артистите изпълнители, предвижда в параграф 1:

„Закрилата, предвидена за артистите изпълнители от тази конвенция, включва възможността за предотвратяване на:

a) излъчването и публичното съобщаване на тяхно изпълнение без съгласието им, освен ако изпълнението, използвано по споменатите начини, вече е било излъчено или е направено от запис;

b) записването на тяхно незаписано изпълнение без съгласието им;

c) възпроизвеждането на запис на тяхно изпълнение без съгласието им:
   (i) ако самият първоначален запис е бил осъществен без съгласието им;
   (ii) ако възпроизвеждането се извършва за цели, различни от тези, за които артистите изпълнители са дали съгласието си;
   (iii) ако първоначалният запис е бил осъществен в съответствие с разпоредбите на чл. 15, а възпроизвеждането се извършва за цели, различни от споменатите в тези разпоредби“.

6 Член 8 от Римската конвенция, отнасящ се до колективните изпълнения, предвижда:

„Всяка договаряща държава може в своето национално законодателство да определи начина, по който артистите изпълнители ще бъдат представлявани във връзка с упражняване на техните права, в случай, че в едно изпълнение взема участие повече от един артист изпълнител“.

7 Член 12 от тази конвенция, който се отнася до вторичното използване на звукозаписи, има следния текст:

„Ако публикуван с търговска цел звукозапис или презапис на такъв звукозапис се използва пряко за излъчване или за публично съобщаване по друг начин, ползвателят заплаща само едно справедливо възнаграждение на артистите изпълнители или на продуцентите на звукозаписите, или и на двете категории носители на права. При липса на споразумение между артистите изпълнители и продуцентите на звукозаписи националните законодателства могат да определят условията за разпределянето на това възнаграждение“.

8 Член 15 от посочената конвенция съдържа изключенията от гарантираната с нея закрила.

9 Член 19 от същата конвенция, който се отнася до закрилата на артистите изпълнители във връзка с визуалните или аудио-визуалните записи, има следния текст:

„Независимо от разпоредбите на тази конвенция чл. 7 няма да се прилага, след като артистът изпълнител веднъж вече е дал съгласие неговото изпълнение да бъде включено като съставна част във визуален или аудио-визуален запис“.

WPPT

10 На 20 декември 1996 г. Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) приема Договора на СОИС за авторското право и Договора на СОИС за изпълненията и звукозаписите (наричан по-нататък „WPPT“). Тези договори са одобрени от името на Европейската общност с Решение 2000/278/ЕО на Съвета от 16 март 2000 година относно одобрението от името на Европейската общност на Договора на СОИС за авторското право и Договора на СОИС за изпълненията и фонограмите (ОВ L 89, 2000 г., стр. 6; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 20, стр. 212) и влизат в сила по отношение на Съюза на 14 март 2010 г.

11 Член 2 от WPPT е озаглавен „Определения“ и гласи:

„За целите на този международен договор:

а) „изпълнители“ са актьори, певци, музиканти, танцьори и други изпълнители, които участват в представления, пеят, възпроизвеждат, декламират, играят в, рецитират или по друг начин възпроизвеждат литературни или художествени произведения или фолклорни творби;

[…]“.

12 Членове 6—10 от този договор се отнасят съответно до правилата, уреждащи имуществените права на изпълнителите по отношение на незаписани изпълнения, правото на възпроизвеждане, правото на разпространение, правото на отдаване под наем и правото на предоставяне на записани изпълнения.

Правото на Съюза

Директива 2001/29/ЕО

13 Съображения 9, 10, 15 и 30 от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ L 167, 2001 г., стр. 10; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 230, наричана по-нататък „Директива 2001/29“) гласят:

„(9) Всяка хармонизация на авторското право и сродните му права трябва да се основава на висока степен на закрила, тъй като такива права са основни за интелектуалното творчество. Тяхната защита спомага, за да [се] гарантира поддържането и развитието на творческия процес в интерес на авторите, артистите изпълнители, продуцентите, потребителите, културата, промишлеността и публиката като цяло. Интелектуалната собственост следователно е призната за неразделна част от собствеността.

(10) Ако авторите или артистите изпълнители следва да продължат творческата си и артистична работа, те трябва да получат съответно възнаграждение за използването на техните произведения, както и продуцентите, за да бъдат в състояние да финансират това произведение. […]

[…]

(15) Дипломатическата конференция, която се проведе под егидата на [СОИС] през декември 1996 г., доведе до приемането на два нови договора, а именно Договора на СОИС за авторското право и Договора на СОИС за изпълнения и звукозаписи, разглеждащи съответно закрилата на автори и закрилата на изпълнители и продуценти на звукозаписи. […] Настоящата директива също има за цел прилагането на някои от новите международни задължения.

[…]

(30) Правата, посочени в настоящата директива, могат да бъдат прехвърлени, преотстъпени или да бъдат предмет на договорни лицензи, без да се накърнява съответното национално законодателство в областта на авторското право и сродните му права“.

14 Член 2 от тази директива гласи:

„Държавите членки предвиждат изключителното право да разрешават или забраняват пряко или непряко, временно или постоянно възпроизвеждане по какъвто и да е начин и под каквато и да е форма, изцяло или частично:

[…]

б) за артистите изпълнители — на фиксирането на техните изпълнения;

[…]“.

15 Член 3, параграф 2 от посочената директива предвижда:

„Държавите членки предвиждат за авторите изключително право да разрешават или забраняват предоставяне на публично разположение по жичен или безжичен път по такъв начин, че всеки да има достъп до тях от място и във време, самостоятелно избрани от него:

а) за изпълнителите — на фиксираният на техните изпълнения;

[…]“.

16 В член 5 от същата директива са изброени случаите, в които държавите членки могат да предвидят изключения от и ограничения на изключителните права, уредени в членове 2—4 от нея.

17 Член 10, параграф 2 от Директива 2001/29 гласи:

„Настоящата директива се прилага, без да засяга сключените актове и придобитите преди 22 декември 2002 г. права“.

Директива 2006/115/ЕО

18 Съображения 4, 5 и 7 от Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 376, 2006 г., стр. 28; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 3, стр. 14, наричана по-нататък „Директива 2001/29“) гласят:

„(4) Закрилата на авторското право и сродните му права трябва да се приспособи към новото икономическо развитие, като например новите форми на използване.

(5) Творческата и художествената работа на авторите и изпълнителите има нужда от адекватен доход като основа за по-нататъшна творческа и художествена работа […]

[…]

(7) Законодателството на държавите членки следва да бъде сближено, така че да не противоречи на международните конвенции, върху които се основават законите за авторското право и сродните му права в много от държавите членки“.

19 Член 3, параграф 1 от тази директива гласи:

„Изключителното право да се разрешава или забранява отдаването под наем и в заем принадлежи:

[…]

б) на изпълнителя, по отношение на записите на неговото изпълнение,

[…]“.

20 Член 7, параграф 1 от посочената директива предвижда:

„Държавите членки предвиждат за изпълнителите изключително право да разрешават или забраняват записването на техните изпълнения“.

21 Член 8, параграфи 1 и 2 от Директива 2006/115 има следния текст:

„1. Държавите членки предвиждат за изпълнителите изключително право да разрешават или забраняват излъчването по безжичен път и публичното съобщаване на техните изпълнения, освен ако самото изпълнение вече представлява излъчено изпълнение или е създадено чрез записване.

2. Държавите членки предвиждат право, чрез което се гарантира, че ползвателят заплаща еднократно справедливо възнаграждение, ако звукозаписът се публикува с търговска цел или ако възпроизвеждането на този звукозапис се използва за излъчване по безжичен път или за какъвто и да е вид публично съобщаване, както и се гарантира, че това възнаграждение се поделя между съответните изпълнители и продуценти на звукозаписи. При липса на съгласие между изпълнителите и продуцентите на звукозаписи, държавите членки могат да установят условията за поделяне на възнаграждението помежду им“.

22 Член 9, параграф 1 от тази директива гласи:

„Държавите членки предвиждат изключително право за предоставяне на публиката, чрез продажба или по друг начин, на обектите, посочени в букви а)—г), включително копия от тях, оттук нататък наричано „право на разпространение“:

а) [за] изпълнителите, по отношение на записите на техните изпълнения;

[…]“.

23 Член 10 от посочената директива, установяващ ограниченията, които държавите членки могат да предвиждат по отношение на сродните права, гласи в параграф 2 следното:

„Независимо от разпоредбата на параграф 1, всяка държава членка може да предвиди за закрилата на изпълнители, продуценти на звукозаписи, излъчващи организации и продуценти на първоначален запис на филми същите ограничения, каквито предвижда за закрилата на авторското право върху произведения на литературата и изкуството.

Независимо от това, принудителни лицензии могат да се предвиждат, само доколкото съответстват на Римската конвенция“.

Директива 2019/790

24 Съображения 4 и 72 от Директива 2019/790 гласят:

„(4) Настоящата директива се основава на правилата, съдържащи се в действащите директиви в тази област, и по-специално в [Директива 96/9/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 1996 година за правна закрила на базите данни (ОВ L 77, 1996 г., стр. 20; Специално издание на български език, 2007 г., глава 13, том 17, стр. 102) и в директиви 2001/29 и 2006/115], и допълва тези правила.

[…]

(72) Авторите и артистите изпълнители обикновено са в по-слаба договорна позиция, когато предоставят лицензия или прехвърлят своите права, включително чрез собствените си дружества, за целите на използването им срещу възнаграждение, и тези физически лица се нуждаят от защитата, предвидена в настоящата директива, за да могат да се възползват изцяло от правата, хармонизирани съгласно правото на Съюза. Тази необходимост от защита не възниква, когато договорният партньор действа като краен потребител и не използва произведението или изпълнението, какъвто би могъл например да бъде случаят при някои трудови договори“.

25 Член 1 от Директива 2019/790, озаглавен „Предмет и приложно поле“, гласи:

„1. Настоящата директива установява правила, чиято цел е по-нататъшното хармонизиране на правото на Съюза, приложимо за авторското право и сродните му права в рамките на вътрешния пазар […].

2. С изключение на случаите по член 24, настоящата директива не променя и не засяга по никакъв начин съществуващите правила, съдържащи се в понастоящем действащите в тази област директиви, и по-специално [директиви 96/9, 2001/29 и 2006/115]“.

26 Дял IV от Директива 2019/790, който се отнася до мерките за постигане на добре функциониращ пазар за авторски права, съдържа глава 3, озаглавена „Справедливо възнаграждение по договорите за използване с автори и артисти изпълнители“, която включва членове 18—23.

27 Член 18 от Директива 2019/790, озаглавен „Принцип на подходящото и пропорционално възнаграждение“, гласи:

„1. Държавите членки гарантират, че когато авторите и артистите изпълнители лицензират или прехвърлят своите изключителни права за използване на техните произведения или други обекти, те имат право да получат подходящо и пропорционално възнаграждение.

2. При прилагането в националното право на установения в параграф 1 принцип държавите членки са свободни да използват различни механизми и […] вземат предвид принципа на свобода на договаряне и справедлив баланс на права и интереси“.

28 Член 19 от тази директива е озаглавен „Задължение за прозрачност“ и параграф 1 от него предвижда:

„Държавите членки гарантират, че авторите и артистите изпълнители получават редовно и не по-малко от веднъж годишно и с оглед на особеностите на всеки сектор актуална, релевантна и всеобхватна информация за използването на техните произведения и изпълнения от страните, на които са отстъпили по лицензия или прехвърлили своите права, или от техните правоприемници, особено по отношение на начините на използване, всички реализирани приходи и дължимото възнаграждение“.

29 Член 20 от посочената директива е озаглавен „Механизъм за приспособяване на договорите“ и параграф 1 от него предвижда:

„Държавите членки гарантират, че при липсата на споразумение за колективно договаряне, предвиждащо съпоставим [с този по настоящия член] механизъм, авторите и артистите изпълнители или техните представители имат право да предявят претенция за подходящо, допълнително и справедливо възнаграждение от страната, с която са сключили договор за упражняване на права, или от нейните правоприемници, когато първоначално договореното възнаграждение се окаже несъразмерно ниско в сравнение с всички последващи съответни приходи от използването на произведенията или изпълненията“.

30 Член 21 от същата директива, озаглавен „Алтернативна процедура за решаване на спорове“, гласи:

„Държавите членки предвиждат, че споровете относно задължението за прозрачност по член 19 и механизма за приспособяване на договорите по член 20 могат да се отнесат за решаване чрез доброволна, алтернативна процедура за извънсъдебно решаване на спорове. Държавите членки гарантират, че представителните организации на авторите и артистите изпълнители могат да инициират такива процедури по конкретно искане на един или повече автори или артисти изпълнители“.

31 Член 22 от Директива 2019/790, озаглавен „Право на оттегляне“, предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че когато автор или артист изпълнител е отстъпил чрез лиценз или е прехвърлил своите права върху произведение или друг защитен обект на изключителна основа, той има право да оттегли изцяло или частично лиценза или прехвърлянето на права, ако произведението или друг[ият] защитен обект не се използва.

[…]

5. Държавите членки могат да предвидят, че всяка договорна разпоредба, която се отклонява от механизма за оттегляне, предвиден в параграф 1, подлежи на изпълнение само ако се основава на споразумение за колективно договаряне“.

32 Член 23 от тази директива, озаглавен „Общи разпоредби“, има следния текст:

„1. Държавите членки гарантират, че никоя договорна разпоредба, която възпрепятства спазването на членове 19, 20 и 21, не подлежи на изпълнение по отношение на авторите и артистите изпълнители.

2. Държавите членки предвиждат, че членове 18—22 от настоящата директива не се прилагат за авторите на компютърни програми […]“.

33 Член 26 от посочената директива, озаглавен „Прилагане във времето“, гласи:

„1. Настоящата директива се прилага за всички произведения и други обекти, защитени от националното право в областта на авторското право към 7 юни 2021 г.

2. Настоящата директива се прилага, без да се засягат сключените актове и придобитите права преди 7 юни 2021 г.“.

34 Член 29 от същата директива е озаглавен „Транспониране“ и параграф 1 от него предвижда:

„Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за постигане на съответствие с настоящата директива, в срок до 7 юни 2021 г. Те незабавно информират Комисията за това.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условията и редът на позоваване се определят от държавите членки“.

Белгийското право

35 Сродните права на артистите изпълнители са закрепени в Loi relative aux droits d’auteur et aux droits voisins (Закон за авторското право и сродните му права) от 30 юни 1994 г. (Moniteur belge от 27 юли 1994 г., стр. 19297), чиито разпоредби са включени в Code de droit économique (Кодекс на стопанското право) с Loi portant insertion du livre XI „Propriété intellectuelle“ dans le Code de droit économique, et portant insertion des dispositions propres au livre XI dans les livres I, XV et XVII du même Code (Закон за включване на книга XI

„Интелектуална собственост“ в Кодекса на стопанското право и за добавянето на дефиниции от книга XI в книги I, XV и XVII от същия кодекс) от 19 април 2014 г. (Moniteur belge от 12 юни 2014 г., стр. 44352).

36 Член XI.205, § 4 от Кодекса на стопанското право, който се съдържа в книга XI от този кодекс, предвижда, че когато изпълнението е осъществено от артиста изпълнител в рамките на трудово или служебно правоотношение, имуществените права, произтичащи от сродни права, могат да се отстъпват на работодателя, при условие че отстъпването им е изрично предвидено и изпълнението попада в обхвата на трудовото или служебното правоотношение.

37 Преамбюлът на кралското постановление от 1 юни 2021 г. съдържа следния текст:

„като има предвид, че [ONB] е действащ в обществен интерес субект от категория Б;

като има предвид, че когато изпълнението е осъществено от артиста изпълнител в рамките на трудово или служебно правоотношение, член XI.205, § 4 от Кодекса на стопанското право допуска имуществените права, произтичащи от сродни права, да се отстъпват на работодателя, при условие че отстъпването им е изрично предвидено и изпълнението попада в обхвата на трудовото или служебното правоотношение;

като има предвид, че нормалното функциониране на [ONB] изисква да му бъдат отстъпени всички права, свързани с осъществяването и използването на изпълненията на артистите изпълнители от [ONB]“.

38 Член 1 от това кралско постановление има следния текст:

„По смисъла на настоящото постановление:

1° „артист изпълнител“ означава музикант от [ONB], назначен с акт за назначаване или нает по трудов договор, с изключение на музикантите, изпълняващи функцията на диригент или солист.

[…]“.

39 Член 2 от посоченото кралско постановление гласи:

„В съответствие с разпоредбите на това постановление артистът изпълнител отстъпва на [ONB] сродните права върху изпълненията, които осъществява в служба на [ONB]“.

40 Член 3, параграфи 1 и 2 от същото кралско постановление предвижда:

„§ 1. По силата на член 2 на [ONB] се отстъпват срещу сумите, уточнени в членове 4 и 6, следните сродни права:

а) Правото на публично съобщаване:

– правото на публично съобщаване на изпълненията на артистите изпълнители, осъществени в служба на [ONB], с оглед на тяхното разпространение и звуково

препредаване по радио, кабел, сателит, чрез платформа в интернет, стрийминг или всякакъв друг технически способ, известен или неизвестен към настоящия момент,

– правото на публично съобщаване на изпълненията на артистите изпълнители, осъществени в служба на [ONB], с оглед на тяхното разпространение и аудио-визуално препредаване по радио, кабел, сателит, чрез платформа в интернет, чрез стрийминг или всякакъв друг технически способ, известен или неизвестен към настоящия момент;

b) Правото на възпроизвеждане и на разпространение:

– правото на възпроизвеждане на изпълненията на артистите изпълнители, осъществени в служба на [ONB], изцяло или отчасти и в неограничен брой екземпляри, на всякакви фонографски, видеографски или мултимедийни носители, включително цифрови носители, известни или неизвестни към настоящия момент,

– правото да се разпространяват носителите, на които са възпроизведени изпълненията на артистите изпълнители, и правото да се предлагат за изтегляне за частни цели чрез услуга, достъпна чрез цифрова мрежа за предаване на данни, по-специално интернет, и най-общо правото да се използват или предоставят за използване носителите, включително чрез продажба и отдаване под наем.

§ 2. Правата, отстъпвани в съответствие с член 2 и параграф 1 от настоящия член, се отстъпват за цялото времетраене на сродните права и за целия свят“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

41 Преди приемането на кралското постановление от 1 юни 2021 г. използването на сродните права на музикантите от ONB се договаря за всеки отделен случай в рамките на консултативна комисия.

42 Между 2016 г. и 2021 г. ONB и синдикалните представителства на музикантите от този оркестър водят преговори с цел да се постигне споразумение относно изплащането от ONB на справедливо възнаграждение за изпълненията на тези музиканти.

43 Тъй като тези преговори са неуспешни и през май 2021 г. е съставен и подписан протокол за разногласия, белгийската държава приема кралското постановление от 1 юни 2021 г.

44 Съгласно преамбюла на това кралско постановление нормалното функциониране на ONB изисква да му бъдат отстъпени всички права, свързани с осъществяването и използването на изпълненията на артистите изпълнители от този оркестър.

45 За целта член 2 от посоченото кралско постановление предвижда, че артистът изпълнител отстъпва на ONB сродните права върху изпълненията, които осъществява в служба на този оркестър. Съгласно член 3 от същото кралско постановление срещу сумите, посочени в членове 4 и 6 от него, правото на публично съобщаване и правото на възпроизвеждане и на разпространение се отстъпват за цялото времетраене на сродните права и за целия свят.

46 С жалба, подадена на 26 юли 2021 г. пред Conseil d'État (Държавен съвет, Белгия), който е запитващата юрисдикция, FT, AL и ON искат отмяна на кралското постановление от 1 юни 2021 г., твърдейки по-специално, че разпоредбите му са в разрез с правото на Съюза.

47 В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва по същество, че при разглеждането на тази жалба се повдигат въпросите дали отстъпването на сродни права, възникнали в рамките на служебно правоотношение, попада в приложното поле на Директива 2019/790, и в частност на членове 18—23 от нея, и ако това е така, дали белгийската държава е била длъжна да се съобрази с тези разпоредби при приемането на кралското постановление от 1 юни 2021 г., тоест към дата, на която срокът за транспониране на Директивата все още не е изтекъл.

48 Според посочената юрисдикция тези въпроси се отнасят до тълкуването на правото на Съюза и съответно трябва да бъдат отнесени до Съда.

49 При тези обстоятелства Conseil d'État (Държавен съвет) решава да спре производството и да отправи до Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Трябва ли членове 18—23 от Директива [2019/790] да се тълкуват в смисъл, че не допускат с подзаконов акт да се отстъпват сродните права на назначени с акт за назначаване лица за изпълненията, които същите осъществяват в рамките на служебното си правоотношение?

2) При утвърдителен отговор трябва ли понятията „сключени актове“ и „придобити права“ в член 26, параграф 2 от Директива [2019/790] да се тълкуват като отнасящи се по-специално за отстъпването на сродни права с подзаконов акт, приет преди 7 юни 2021 г.?“.

По преюдициалните въпроси

По допустимостта

50 Без изрично да твърди недопустимост на първия въпрос, белгийското правителство поддържа, от една страна, че с него се цели да се получи консултативно становище от Съда по общ въпрос, и от друга страна, че в преюдициалното си запитване запитващата юрисдикция не излага причините, поради които има въпроси относно тълкуването на членове 18—23 от Директива 2019/790, нито връзката, която е установила между тези разпоредби и кралското постановление от 1 юни 2021 г.

51 В това отношение следва да се припомни, първо, че съгласно постоянната съдебна практика въпросите относно правото на Съюза се ползват с презумпция за релевантност. Съдът може да откаже да се произнесе по отправеното от национална юрисдикция запитване само ако е съвсем очевидно, че исканото тълкуване на норма от правото на Съюза няма никаква връзка с действителността или с предмета на спора в главното производство, когато проблемът е от хипотетично естество или още когато Съдът не разполага с необходимите данни от фактическа и правна страна, за да бъде полезен с отговора на поставените му въпроси (решение от 15 юни 2021 г., Facebook Ireland и др., C-645/19, EU:C:2021:483, т. 115 и цитираната съдебна практика).

52 Освен това, пак съгласно постоянната съдебна практика, основанието за отправяне на преюдициално запитване е не формулирането на консултативни становища по общи или хипотетични въпроси, а необходимостта от отговор за ефективното решаване на даден правен спор (решение от 15 юни 2021 г., Facebook Ireland и др., C-645/19, EU:C:2021:483, т. 116 и цитираната съдебна практика).

53 Второ, както следва от член 94, буква в) от Процедурния правилник на Съда, в преюдициалното запитване се излагат — иначе то би било недопустимо — причините, поради които запитващата юрисдикция има въпроси относно тълкуването или валидността на някои разпоредби на правото на Съюза, както и установената от нея връзка между тези разпоредби и националното законодателство, приложимо в главното производство.

54 В случая, както бе посочено в точка 47 от настоящото решение, от акта за преюдициално запитване недвусмислено следва, че във връзка с жалбата за отмяна на кралското постановление от 1 юни 2021 г., с която е сезирана, запитващата юрисдикция трябва да определи дали жалбоподателите в главното производство имат основание да твърдят, че членове 18—23 от Директива 2019/790 не допускат без предварителното съгласие на назначените с акт за назначаване музиканти от ONB с подзаконов акт да се отстъпват сродните им права за изпълненията, които осъществяват в служба на този оркестър.

55 От това следва, че тази юрисдикция е изложила установената от нея връзка между посочените разпоредби и кралското постановление от 1 юни 2021 г. и че отговор на първия въпрос ѝ е необходим, за да се произнесе по спора в главното производство.

56 При това положение първият въпрос е допустим.

По същество

Предварителни съображения

57 Съгласно постоянната съдебна практика в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда задачата на последния е да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени. Освен това може да се наложи Съдът да вземе предвид норми от правото на Съюза, които националният съд не е посочил във въпроса си (решение от 22 юни 2023 г., K.B. и F.S. (Служебна проверка по наказателни дела), C-660/21, EU:C:2023:498, т. 26 и цитираната съдебна практика).

58 Всъщност формалното посочване от националната юрисдикция на някои разпоредби от правото на Съюза в преюдициалния ѝ въпрос не е пречка Съдът да даде на тази юрисдикция всички насоки за тълкуване, които могат да бъдат полезни за решаването на делото, с което е сезирана, независимо дали тя е посочила съответните разпоредби във въпросите си. В това отношение Съдът трябва да изведе от всички предоставени от националната юрисдикция данни, и по-конкретно от мотивите на акта за преюдициално запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които се нуждаят от тълкуване предвид предмета на спора (решение от 22 юни 2023 г., K. B. и F. S. (Служебна проверка по наказателни дела), C-660/21, EU:C:2023:498, т. 27 и цитираната съдебна практика).

59 В случая преюдициалните въпроси се отнасят единствено до тълкуването на членове 18—23 и на член 26, параграф 2 от Директива 2019/790 и целят по-специално да се установи по същество дали тези членове 18—23 допускат без предварителното съгласие на назначените с акт за назначаване оркестранти с подзаконов акт да се отстъпват в полза на работодателя сродните им права за изпълненията, които осъществяват в служба на този работодател.

60 Ясно е обаче, че разпоредбите, които запитващата юрисдикция е посочила във въпросите си, се отнасят съответно до справедливото възнаграждение на авторите и артистите изпълнители по договори за използване и до прилагането във времето на Директива 2019/790.

61 Така или иначе, както се посочва в съображение 4 от Директива 2019/790, тя се основава на правилата, съдържащи се по-специално в Директиви 2001/29 и 2006/115, които уреждат такова отстъпване, и същевременно допълва тези правила. В това отношение член 1, параграф 2 от Директива 2019/790 предвижда, че с изключение на случаите по член 24 тази директива не засяга по никакъв начин съществуващите правила, съдържащи се по-специално в Директиви 2001/29 и 2006/115.

62 Сред тези правила са, що се отнася до правата на артистите изпълнители, от една страна, посочените в член 2, буква б) и в член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29, които предвиждат в полза на тези правоносители и при спазване на предвидените в тази директива изключения и ограничения изключителното право да разрешават или забраняват възпроизвеждането и предоставянето на публично разположение на записите на техните изпълнения.

63 Част от въпросните правила, от друга страна, са споменатите в член 3, параграф 1, буква б), член 7, параграф 1, член 8, параграф 1 и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115, които предоставят на артистите изпълнители, също при спазване на предвидените в тази директива ограничения, изключителното право да разрешават или забраняват отдаването под наем и в заем на записите на техните изпълнения, изключителното право да разрешават или забраняват записването на техните изпълнения, изключителното право да разрешават или забраняват излъчването и публичното съобщаване на техните изпълнения, както и изключителното право на разпространение на записите на тези изпълнения.

64 Тези правила съответно са релевантни, за да се определи дали правото на Съюза допуска без предварителното съгласие на назначените с акт за назначаване артисти изпълнители с подзаконов акт да се отстъпват в полза на работодателя сродните им права за изпълненията, които осъществяват в служба на този работодател.

65 Освен това от акта за преюдициално запитване, изглежда, следва, че изпълненията на артистите изпълнители, чиито права се отстъпват на ONB с кралското постановление от 1 юни 2021 г., са предназначени да бъдат използвани от този оркестър, така че ONB не действа като краен потребител на такива изпълнения по смисъла на съображение 72 от Директива 2019/790. Всъщност въпросното отстъпване засяга както правата на публично съобщаване на изпълненията на артистите изпълнители с оглед на тяхното излъчване и звуково и аудио-визуално препредаване чрез каквато и да е техника, така и правата на възпроизвеждане на тези изпълнения, изцяло или отчасти и в неограничен брой екземпляри, на всякакви носители и правата на разпространение на така записаните изпълнения. Задача на запитващата юрисдикция е да провери, че това наистина е така.

66 При това положение следва да се приеме, че с въпросите си, които е удачно да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29 и член 3, параграф 1, буква б), член 7, параграф 1, член 8, параграф 1 и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115, от една страна, и членове 18—23 от Директива 2019/790, от друга страна, трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която предвижда без предварителното съгласие на назначените с акт за назначаване артисти изпълнители с подзаконов акт да се отстъпват с цел използване от работодателя сродните им права за изпълненията, които осъществяват в служба на този работодател.

По приложимостта на Директиви 2001/29, 2006/115 и 2019/790

– *По приложимостта ratione temporis на Директива 2019/790*

67 В писменото си становище белгийското правителство изтъква, че кралското постановление от 1 юни 2021 г. е изключено от приложното поле ratione temporis на Директива 2019/790, тъй като представлява „сключен акт“ преди датата на изтичането на срока за транспониране на тази директива, а именно 7 юни 2021 г., и че е създало преди тази дата „придобити права“ в полза на ONB по смисъла на член 26, параграф 2 от посочената директива.

68 Следва да се отбележи, че в съответствие с член 29, параграф 1 от Директива 2019/790 срокът за транспониране на тази директива изтича на 7 юни 2021 г. Член 26 от нея гласи в параграф 1, че тя се прилага за всички произведения и други обекти, защитени от националното право в областта на авторското право към 7 юни 2021 г. или след тази дата, а в параграф 2, че тя се прилага, „без да се засягат сключените актове и придобитите права преди 7 юни 2021 г.“

69 От тълкуването на тези разпоредби във връзка една с друга следва, от една страна, че Директива 2019/790 се прилага за всички произведения и други обекти, защитени от националното право в областта на авторското право, считано от 7 юни 2021 г.

70 От друга страна, съгласно текста на член 26, параграф 2 от тази директива тя се прилага, „без да се засягат сключените актове и придобитите права преди 7 юни 2021 г.“. Както Съдът е постановил по отношение на член 10, параграф 2, Директива 2001/29, чийто текст по същество е еднакъв с този на член 26, параграф 2 Директива 2019/790, запазването на посочените актове следва от общ принцип, по силата на който дадена директива няма обратно действие и не се прилага спрямо действията по използване на произведения и други закриляни обекти, осъществени преди датата, на която тази директива следва да се транспонира от държавите членки (вж. в този смисъл решение от 27 юни 2013 г., VG Wort и др., C-457/11—C-460/11, EU:C:2013:426, т. 28). От това следва, че Директива 2019/790 не се прилага за действията по използване, които са извършени преди 7 юни 2021 г. и във връзка с които преди тази дата надлежно са придобити права.

71 Именно с оглед на тези разпоредби следва да се определи дали, както поддържа белгийското правителство, кралското постановление от 1 юни 2021 г. представлява, по смисъла на член 26, параграф 2 от Директива 2019/790, „сключен акт“ преди 7 юни 2021 г.,

който преди тази дата е създал в полза на ONB „придобити права“, що се отнася до сродните права на музикантите в този оркестър, независимо дали тези права се отнасят до изпълнения, осъществени преди или след влизането в сила на тази директива.

72 В това отношение от постоянната съдебна практика е видно, че по принцип новата правна норма се прилага от момента на влизане в сила на акта, с който тя се въвежда. Макар да не се прилага към правоотношенията, възникнали и осъществили се при действието на стария закон, новата правна норма се прилага спрямо бъдещите последици на правоотношение, възникнало при действието на старата норма, както и спрямо новите правоотношения. Без да се засяга принципът на забрана на прилагането на правните актове с обратна сила, изключения са възможни единствено ако новата правна норма е придружена от особени разпоредби, които определят изрично условията за прилагането ѝ във времето (решение от 21 декември 2021 г., Skarb Państwa (Покритие при застраховката на автомобилистите), C-428/20, EU:C:2021:1043, т. 31 и цитираната съдебна практика).

73 В този смисъл актовете, приети за транспонирането на директива, трябва да се прилагат към бъдещите последици на правоотношения, възникнали при действието на стария закон, считано от датата на изтичане на срока за транспониране, освен ако в директивата е предвидено друго (решение от 21 декември 2021 г., Skarb Państwa (Покритие при застраховката на автомобилистите), C-428/20, EU:C:2021:1043, т. 32 и цитираната съдебна практика).

74 За да се провери дали новата норма на Съюза е приложима във времето към правоотношение, възникнало при действието на предходната норма, която тя заменя, следва да се определи дали това правоотношение е изчерпало последиците си преди влизането в сила на новата норма, в който случай то би следвало да се квалифицира като заварено при влизането ѝ в сила правоотношение, или посоченото правоотношение продължава да поражда последици след влизането в сила на новата норма (решение от 21 декември 2021 г., Skarb Państwa (Покритие при застраховката на автомобилистите), C-428/20, EU:C:2021:1043, т. 34).

75 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, първо, че кралското постановление от 1 юни 2021 г. влиза в сила на 4 юни 2021 г., така че трябва да се счита за „сключено“ преди 7 юни 2021 г. — датата, на която изтича срокът за транспониране на тази директива.

76 От това следва, че доколкото е надлежно издадено, това постановление може да е създало между 4 и 7 юни 2021 г. права в полза на ONB, които не попадат в приложното поле ratione temporis на Директива 2019/790.

77 Второ, така или иначе, както е видно и от акта за преюдициално запитване, кралското постановление от 1 юни 2021 г. не е изчерпало правните си последици към датата на влизането си в сила на 4 юни 2021 г. и следователно не може да се счита за отнасящо се изключително до заварени при влизането си в сила правоотношения по смисъла на припомнената в точка 74 от настоящото решение съдебна практика, а че е предназначено редовно да поражда последици за изпълненията на съответните артисти изпълнители през целия период на прилагането си, включително след изтичането на 7 юни 2021 г. на срока за транспониране на посочената директива.

78 Както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 57 от заключението си, надлежното придобиване от ONB на права върху изпълненията на музиканти от този оркестър може за целите на прилагането на член 26, параграф 2 от Директива 2019/790 да се отнася само до тези изпълнения, които са били осъществени и са могли да породят такива права преди датата на изтичането на срока за транспониране на тази директива.

79 Освен това, тълкуване, според което по силата на член 26, параграф 2 от Директива 2019/790 от приложното ѝ поле са изключени всички визирани в кралското постановление от 1 юни 2021 г. изпълнения, които артистите изпълнители са осъществили след датата на изтичането на срока за транспониране на тази директива, би могло да накърни полезното действие на разпоредбите ѝ, които, видно по-специално от съображение 72 от нея, имат за цел да защитят артистите изпълнители при прехвърлянето на техните права.

80 От изложените по-горе съображения следва, че Директива 2019/790 е приложима ratione temporis към извършеното с кралското постановление от 1 юни 2021 г. отстъпване на сродните права на музикантите от ONB върху осъществените след 7 юни 2021 г. изпълнения.

– *По приложимостта ratione personae на Директиви 2001/29, 2006/115 и 2019/790*

81 От текста на първия поставен от запитващата юрисдикция въпрос е видно, че тя иска да се установи дали членове 18—23 от Директива 2019/790 са приложими по отношение на отстъпването, с подзаконов нормативен акт и с цел използване от работодателя, на сродните права на назначени с акт за назначаване оркестранти върху изпълненията, които те осъществяват в служба на този работодател.

82 Както обаче бе посочено в точка 64 от настоящото решение, член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29 и член 3, параграф 1, буква б), член 7, параграф 1, член 8, параграф 1 и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115 също са от значение за отговора на въпросите, формулирани в това отношение от запитващата юрисдикция, така че най-напред следва да се определи дали понятието „артист изпълнител“ в тези разпоредби и в членове 18—23 от Директива 2019/790 обхваща назначените с акт за назначаване оркестранти.

83 Веднага следва да се отбележи, че видно от трайно установената съдебна практика, предвид изискванията за единност и съгласуваност на правния ред на Съюза понятията, използвани в действащите в областта на интелектуалната собственост директиви, трябва да имат едно и също значение, освен ако в конкретно определен законодателен контекст законодателят на Съюза не е изразил различна воля (вж. по аналогия решения от 4 октомври 2011 г., Football Association Premier League и др., C-403/08 и C-429/08, EU:C:2011:631, т. 188, и от 20 април 2023 г., Blue Air Aviation, C-775/21 и C-826/21, EU:C:2023:307, т. 65 и цитираната съдебна практика).

84 В случая обаче няма основание да се поддържа, че законодателят на Съюза е имал намерение да вложи различен смисъл в понятието „артист изпълнител“ в съответния контекст на Директиви 2001/29, 2006/115 и 2019/790 (вж. по аналогия решение от 31 май 2016 г., Reha Training, C-117/15, EU:C:2016:379, т. 31).

85 Що се отнася по-специално до съдържащите се в Директива 2019/790 понятия, следва да се подчертае, че съгласно член 1, параграф 1 от тази директива тя установява правила, „чиято цел е по-нататъшното хармонизиране“ на правото на Съюза, приложимо за авторското право и сродните му права в рамките на вътрешния пазар. Освен това, както бе припомнено в точка 61 от настоящото решение, от член 1, параграф 2 и от съображение 4 от посочената директива конкретно следва, че тя се основава на правилата, съдържащи се по-специално в Директиви 2001/29 и 2006/115, и същевременно допълва тези правила.

86 Съответно трябва да се приеме, че понятието „артист изпълнител“ има едно и също значение в съответния контекст на Директиви 2001/29, 2006/115 и 2019/790.

87 В това отношение съгласно постоянната съдебна практика разпоредбата от правото на Съюза, чийто текст не съдържа изрично препращане към правото на държавите членки с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи навсякъде в Съюза самостоятелно и еднакво тълкуване, при което да се отчитат текста на тази разпоредба, нейният контекст, и по-специално контекстът на нейното създаване и на международното право, както и целите на правната уредба, от която тя е част (решение от 18 ноември 2020 г., Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, т. 33 и цитираната съдебна практика).

88 На първо място, що се отнася до текста на споменатите в точка 82 от настоящото решение разпоредби на Директиви 2001/29, 2006/115 и 2019/790, следва да се отбележи, че никоя от тях формално не изключва от приложното си поле назначените с акт за назначаване артисти изпълнители.

89 Вярно е, че в членове 18—23 от Директива 2019/790, които се съдържат в дял IV, глава 3, озаглавена „Справедливо възнаграждение по договорите за използване с автори и артисти изпълнители“, се говори в различни аспекти за отстъпването на права по договорен път. В тези членове законодателят на Съюза съответно използва изрази като „принципа на свобода на договаряне“, „договорния партньор“, „приспособяването на договорите“, „изключителността на договора“ или пък „договорните разпоредби“.

90 От използването на тези изрази обаче не може да се направи извод, че посочените членове изключват от приложното си поле назначените с акт за назначаване артисти изпълнители.

91 Всъщност, както генералният адвокат отбелязва в точка 62 от заключението си, използваното в същите тези членове понятие „договор“ трябва да се разбира в широк смисъл като визиращо всяко предоставяне на лицензия за използване или прехвърляне на изключителни права, като впрочем в членове 18, 19 и 22 от Директива 2019/790 изрично се говори за предоставянето на лицензии или за прехвърлянето на права.

92 В това отношение е без значение и обстоятелството, подчертано от ONB и белгийското правителство, че що се отнася до назначените с акт за назначаване артисти изпълнители, от принципите на предоставената компетентност и на субсидиарност, посочени в членове 4 и 5 ДЕС, следва, че Съюзът не разполага с никаква компетентност да определя възнаграждението на държавните служители в държавите членки. Всъщност, когато упражняват компетентността си в областите, които не са от компетентността на Съюза, например когато определят равнището на различните съставни елементи на възнаграждението на работниците, държавите членки са длъжни да спазват правото на

Съюза (вж. в този смисъл решения от 10 юни 2010 г., Bruno и др., C-395/08 и C-396/08, EU:C:2010:329, т. 39, и от 5 юни 2023 г., Комисия/Полша (Независимост и личен живот на съдиите), C-204/21, EU:C:2023:442, т. 125 и цитираната съдебна практика).

93 На второ място, що се отнася до контекста, в който се вписват споменатите в точка 82 от настоящото решение разпоредби на Директиви 2001/29, 2006/115 и 2019/790, от постоянната практика на Съда следва, че разпоредбите на действащите директиви в областта на интелектуалната собственост трябва да се тълкуват с оглед на международното право, и по-специално на договорното право, което тези актове именно целят да приведат в действие, както изрично се припомня в съображение 15 от Директива 2001/29 и в съображение 7 от Директива 2006/115 (вж. в този смисъл решения от 19 декември 2019 г., Nederlands Uitgeversverbond и Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, т. 38 и 39, и от 18 ноември 2020 г., Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, т. 34 и цитираната съдебна практика).

94 По-специално Съдът вече е имал повод да установи, че понятията, използвани в Директиви 2001/29 и 2006/115, трябва да се тълкуват при съблюдаване на еквивалентните понятия на WPPT, тъй като разпоредбите на този договор са съставна част от правния ред на Съюза и следователно са приложими в него (вж. в този смисъл решения от 19 декември 2019 г., Nederlands Uitgeversverbond и Groep Algemene Uitgevers, C-263/18, EU:C:2019:1111, т. 39, и от 18 ноември 2020 г., Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, т. 38 и цитираната съдебна практика).

95 В това отношение съгласно член 2, буква а) от WPPT понятието „изпълнители“ се отнася до всички лица, „които участват в представления, пеят, възпроизвеждат, декламират, играят в, рецитират или по друг начин възпроизвеждат литературни или художествени произведения или фолклорни творби“.

96 Така тази разпоредба, която без друго уточнение посочва „изпълнителите“, не въвежда никакво условие, което да води до изключването от приложното ѝ поле на назначените с акт за назначаване артисти изпълнители (вж. по аналогия решение от 8 септември 2020 г., Recorded Artists Actors Performers, C-265/19, EU:C:2020:677, т. 61).

97 На трето място, подобно тълкуване се потвърждава от целите, преследвани с Директиви 2001/29, 2006/115 и 2019/790, както са изложени в преамбюлите на тези актове.

98 Така, първо, както по същество се посочва в съображения 9 и 10 от Директива 2001/29, всяка хармонизация на сродните права трябва да се основава на висока степен на закрила, тъй като тези права са основни за интелектуалното творчество, а артистите изпълнители трябва да получат съответно възнаграждение за използването на своите закриляни обекти, за да могат да продължат творческата си и артистична работа.

99 Второ, в съображения 4 и 5 от Директива 2006/115 се припомня необходимостта не само да се приспособи закрилата на сродните права към новото икономическо развитие, например към новите форми на използване, но и да се гарантира адекватен доход на артистите изпълнители за целите на по-нататъшната им творческа и художествена работа.

100 Трето, от съображение 72 от Директива 2019/790 изрично следва, че артистите изпълнители обикновено са в по-слаба договорна позиция, когато предоставят лицензия или прехвърлят своите права за целите на използването им срещу възнаграждение, и че

тези физически лица се нуждаят от защитата, предвидена в тази директива, за да могат да се възползват изцяло от правата, хармонизирани съгласно правото на Съюза. В това отношение посочването в цитираното съображение на понятието „договорна позиция“ не може да се тълкува като изключващо позицията, която произтича от служебно правоотношение.

101 Наистина в посоченото съображение се добавя, че тази необходимост от защита не възниква, когато договорният партньор действа като краен потребител и не използва сам изпълнението. В настоящия случай обаче това не е така, както бе отбелязано в точка 65 от настоящото решение.

102 От изложеното по-горе следва, че понятието „артист изпълнител“ в член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29, в член 3, параграф 1, буква б), член 7, параграф 1, член 8, параграф 1 и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115 и в членове 18—23 от Директива 2019/790 обхваща назначените с акт за назначаване артисти изпълнители.

По отстъпването с подзаконов акт на сродните права на артисти изпълнители без предварителното им съгласие

103 Както бе посочено в точки 60—64 от настоящото решение, отстъпването на сродните права на артистите изпълнители се урежда конкретно от разпоредбите на Директиви 2001/29 и 2006/115, които съответно следва да се разгледат най-напред.

104 На първо място, що се отнася до текста на тези разпоредби, от една страна, член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29 предвиждат, че артистите изпълнители имат изключителното право да разрешават или забраняват възпроизвеждането и предоставянето на публично разположение на записите на техните изпълнения. От друга страна, член 3, параграф 1, буква б), член 7, параграф 1, член 8, параграф 1 и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115 предоставят на артистите изпълнители изключителното право да разрешават или забраняват отдаването под наем и в заем на записите на техните изпълнения, изключителното право да разрешават или забраняват записването на техните изпълнения, изключителното право да разрешават или забраняват излъчването и публичното съобщаване на техните изпълнения, както и изключителното право на разпространение на записите на техните изпълнения.

105 На закрилата, която тези разпоредби предоставят на артистите изпълнители, трябва да се признае широк обхват. Ето защо тази закрила трябва да се разбира в смисъл, че не се ограничава до ползването от гарантираните с посочените разпоредби права, а обхваща и тяхното упражняване (вж. относно член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29 решение от 14 ноември 2019 г., Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, т. 36 и 37 и цитираната съдебна практика).

106 Освен това правата, гарантирани на артистите изпълнители, имат превантивен характер в смисъл, че за всяко използване на техните изпълнения се изисква предварителното им съгласие. Следователно извън предвидените в член 5 от Директива 2001/29 и в член 10 от Директива 2006/115 ограничения всяко използване на подобни закриляни обекти от трето лице без такова предварително съгласие трябва да се разглежда като нарушение на правата

на притежателя (вж. относно член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29 решение от 14 ноември 2019 г., Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, т. 38 и цитираната съдебна практика).

107 Ето защо с оглед на текста на споменатите в точка 104 от настоящото решение разпоредби на Директиви 2001/29 и 2006/115 следва да се приеме, че без предварителното съгласие на правоносителите тези разпоредби не допускат отстъпване с подзаконов акт на посочените в тях изключителни права, освен ако отстъпването на тези права не попада в обхвата на някое от изчерпателно изброените в тези директиви изключения или ограничения (вж. относно член 5 от Директива 2001/29 решение от 24 октомври 2024 г., Kwantum Nederland и Kwantum België, C-227/23, EU:C:2024:914, т. 76 и цитираната съдебна практика).

108 Нито Директива 2001/29, нито Директива 2006/115 обаче съдържат изключение, което допуска без предварителното съгласие на правоносителите отстъпване на всички права, свързани с изпълнението и използването на изпълненията на артистите изпълнители от оркестър, като извършеното с кралското постановление от 1 юни 2021 г. и визирано в точки 44 и 45 от настоящото решение.

109 Наистина член 8, параграф 1 от Директива 2006/115 предвижда изключение от изключителното право на артистите изпълнители да разрешават или забраняват излъчването по безжичен път и публичното съобщаване на техните изпълнения, когато самото изпълнение вече представлява излъчено изпълнение или е създадено чрез записване. Освен това в параграф 2 от същия член 8 се предвижда, че артистите изпълнители имат право да получат от ползвателя еднократно справедливо възнаграждение, ако звукозаписът се публикува с търговска цел или ако възпроизвеждането на този звукозапис се използва за излъчване по безжичен път или за какъвто и да е вид публично съобщаване.

110 Както обаче генералният адвокат отбелязва в точка 37 от заключението си, строго определените в Директиви 2001/29 и 2006/115 изключения и ограничения на правата на артистите изпълнители не позволяват общо задължително отстъпване на всички сродни права на дадена категория артисти изпълнители.

111 В подкрепа на това тълкуване на второ място е по-специално международният контекст, в който се вписва закрилата на сродните права на артистите изпълнители и който следва да се отчита в съответствие със съдебната практика, посочена в точка 93 от настоящото решение.

112 Първо, както следва и от член 10, параграф 2 от Директива 2006/115, що се отнася до закрилата на артистите изпълнители, принудителни лицензии могат да се предвиждат само доколкото съответстват на Римската конвенция.

113 В това отношение, макар разпоредбите на тази конвенция да не са част от правния ред на Съюза, понеже Съюзът не е страна по нея, Съдът вече е имал повод да отбележи, че тя има непряко действие в Съюза. По-конкретно, от генезиса на Директива 92/100/ЕИО на Съвета от 19 ноември 1992 година относно правото на отдаване под наем и в заем и относно някои права, сродни на авторското право в областта на интелектуалната собственост (ОВ L 346, 1992 г., стр. 61; Специално издание на български език, 2007 г., глава 17, том 1, стр. 120), е видно, че за целите на тази директива и съответно на Директива 2006/115, която междувременно я е заменила, следва да се изхожда от понятията, които фигурират

по-специално в посочената конвенция (вж. в този смисъл решение от 18 ноември 2020 г., Atresmedia Corporación de Medios de Comunicación, C-147/19, EU:C:2020:935, т. 35 и 36 и цитираната съдебна практика).

114 Съгласно член 7, параграф 1 от Римската конвенция предвидената от нея закрила за артистите изпълнители включва по принцип възможността за предотвратяване по-специално на излъчването и публичното съобщаване на тяхно изпълнение без съгласието им, записването на тяхно незаписано изпълнение без съгласието им и възпроизвеждането на запис на тяхно изпълнение без съгласието им.

115 Вярно е, че в членове 12, 15 и 19 от тази конвенция се съдържат ограничения на изключителните права на носителите на сродни права, по-специално в случаите на вторично използване на звукозаписи, частно използване, използване на кратки откъси във връзка с отразяване на текущи събития или използване единствено за образователни или за научноизследователски цели, или когато артистът изпълнител е дал съгласието си изпълнението му да бъде включено като съставна част във визуален или аудио-визуален запис.

116 Както обаче генералният адвокат отбелязва в точка 40 от заключението си, нито една от тези разпоредби не позволява общо задължително отстъпване на всичките сродни права на дадена категория артисти изпълнители.

117 Второ, както бе припомнено в точка 94 от настоящото решение, Директива 2001/29 трябва да се тълкува и в съответствие с разпоредбите на WPPT.

118 В това отношение следва да се отбележи, че действително членове 6—10 от този договор закрепват в полза на артистите изпълнители изключителното право да разрешават съответно разпространението в ефир или публичното представяне на незаписани изпълнения, с изключение на такива, които вече са били разпространени в ефир, както и записването на техни незаписани изпълнения (член 6), прякото или непряко възпроизвеждане на техни изпълнения, записани под формата на фонограми (член 7), публичното представяне на оригинала или на копия от техни представления, записани под формата на фонограми, чрез продажби или прехвърляне на собствеността (член 8), отдаването под наем на широката общественост срещу заплащане на оригиналите или копията от техни изпълнения, записани под формата на фонограми (член 9), и предоставянето на широката аудитория на записи на изпълнения под формата на фонограми (член 10). Нито тези разпоредби, нито която и да е друга разпоредба от посочения договор обаче допускат общо задължително отстъпване на всичките сродни права на дадена категория артисти изпълнители.

119 Трето, съгласно член 18, параграф 2 от Директива 2019/790 при прилагането на принципа на подходящо и пропорционално възнаграждение, посочен в член 18, параграф 1 от нея, държавите членки вземат предвид принципа на свобода на договаряне и справедлив баланс между права и интереси. Това изискване обаче не е спазено в случай на отстъпване на сродните права на категория артисти изпълнители без предварителното съгласие на правоносителите.

120 На трето място, подобно тълкуване се потвърждава от преследваните с Директива 2001/29 и с Директива 2006/115 цели, които, както бе припомнено в точки 98 и 99 от настоящото решение, са осигуряване на висока степен на закрила на правата на артистите изпълнители и гарантиране на адекватен доход на артистите изпълнители.

121 Следователно споменатите в точка 104 от настоящото решение разпоредби трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат без предварителното съгласие на правоносителите с подзаконов нормативен акт да се отстъпват посочените в тях изключителни права.

122 Що се отнася до формата на предварителното съгласие, Съдът вече е отбелязал, че Директиви 2001/29 и 2006/115 не уточняват по какъв начин артистът изпълнител трябва да даде това съгласие (вж. в този смисъл решение от 14 ноември 2019 г., Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, т. 40).

123 От това следва, че държавите членки са компетентни, от една страна, видно и от съображение 30 от Директива 2001/29, да определят условията за даване на това съгласие, което, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 48 от заключението си, трябва да бъде получено в рамките на индивидуално или колективно договаряне или що се отнася до назначените с акт за назначаване артисти изпълнители, да бъде формализирано в подзаконов акт. От друга страна, в съответствие с член 8 от Римската конвенция тези държави са свободни и да посочат условията, при които артистите изпълнителите, участващи в едно изпълнение, ще бъдат представлявани за целите на упражняването на техните права.

124 Това не променя факта, че тези условия трябва да бъдат стриктно определени, за да не бъде лишен от смисъл самият принцип на предварително съгласие (вж. в този смисъл решение от 14 ноември 2019 г., Spedidam, C-484/18, EU:C:2019:970, т. 40 и цитираната съдебна практика).

125 В случая е безспорно, че жалбоподателите в главното производство не са дали предварителното си съгласие за използването на изключителните права, които притежават и които с кралското постановление от 1 юни 2021 г. са отстъпени на ONB след назначаването им в този оркестър, в нарушение на посочените в точка 104 от настоящото решение разпоредби. По-специално, както бе отбелязано в точка 43 от същото, за липсата на споразумение между ONB и неговите музиканти конкретно и преди приемането на това кралско постановление е съставен и подписан „протокол за разногласие“.

126 Следователно при липсата на съгласие на съответните артисти изпълнители Директиви 2001/29 и 2006/115 не допускат отстъпване на сродните права на тези артисти като извършеното с кралското постановление от 1 юни 2021 г.

127 При това положение няма нужда да се изследва дали членове 18—23 от Директива 2019/790, отнасящи се до справедливото възнаграждение, което следва да се заплаща на артистите изпълнители за използването на защитените с притежаваните от тях сродни права изпълнения, трябва да се тълкуват в смисъл, че също не допускат такова отстъпване.

128 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставените въпроси следва да се отговори, че член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29 и член 3, параграф 1, буква б), член 7, параграф 1, член 8, параграф 1 и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115 трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална правна

уредба, която предвижда без предварителното съгласие на назначените с акт за назначаване артисти изпълнители с подзаконов акт да се отстъпват с цел използване от работодателя сродните им права за изпълненията, които осъществяват в служба на този работодател.

По съдебните разноски

129 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 2, буква б) и член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2001/29/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 година относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество и член 3, параграф 1, буква б), член 7, параграф 1, член 8, параграф 1 и член 9, параграф 1, буква а) от Директива 2006/115/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2006 година за правото на отдаване под наем и в заем, както и за някои права, свързани с авторското право в областта на интелектуалната собственост,

трябва да се тълкуват в смисъл, че

не допускат национална правна уредба, която предвижда без предварителното съгласие на назначените с акт за назначаване артисти изпълнители с подзаконов акт да се отстъпват с цел използване от работодателя сродните им права за изпълненията, които осъществяват в служба на този работодател.

Подписи